

PRITARTA
Utenos rajono savivaldybės
administracijos direktoriaus
2022 m. lapkričio 29 d. įsakymu Nr. AJ-1560

PATVIRTINTA
Utenos mokyklos-vaikų darželio „Eglutė“
direktoriaus 2022 m. lapkričio 29 d.
įsakymu Nr. V - 98

**UTENOS MOKYKLOS-VAIKŲ DARŽELIO „EGLUTĖ“
IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA
„VAIKYSTĖS TAKU“**

Utena

2022

Turinys

1. BENDROSIOS NUOSTATOS	3
1.1. Informacija apie įstaigą	3
1.2. Vaikai ir jų poreikiai	3
1.3. Mokytojai ir kiti specialistai	4
1.4. Regiono savitumas	5
1.5. Įstaigos savitumas	5
1.6. Tėvų (globėjų) ir vietos bendruomenės poreikiai	6
2. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI	6
3. UTENOS MOKYKLOS-VAIKŲ DARŽELIO „EGLUTĖ“ IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMOS TIKSLAS, UŽDAVINIAI	7
4. IKIMOKYKLINIO UGDYMO(SI) TURINYS, METODAI, PRIEMONĖS	7
5. UGDYMO PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS	11
Naudota literatūra ir šaltiniai	13

1. BENDROSIOS NUOSTATOS

1.1. Informacija apie įstaigą

Įstaigos oficialus pavadinimas - Utenos mokykla-vaikų darželis „Eglutė“.
Įstaiga įregistruota Juridinių asmenų registre, kodas 190174788
Įstaigos priklausomybė – savivaldybės įstaiga.
Įstaigos teisinė forma – biudžetinė įstaiga.
Įstaigos adresas, Vilniaus 26, Utena.
Įstaigos internetinė svetainė www.eglute.utena.lm.lt
Įstaiga įkurta 1979 metais.
Mokykla-vaikų darželis „Eglutė“ savo veiklą grindžia:
Lietuvos Respublikos Konstitucija;
Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu;
Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimais;
Valstybės pažangos strategija „Lietuva 2030“, patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. gegužės 15 d. nutarimu Nr. XI-2015;
Jungtinių tautų vaiko teisių konvencija;
Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymu.
Utenos mokyklos-vaikų darželio „Eglutė“ nuostatais, patvirtintais Utenos rajono savivaldybės tarybos 2019 m. sausio 31 d. sprendimu Nr. TS-14;
Utenos mokyklos-vaikų darželio „Eglutė“ strateginiu planu 2022-2024 m.;
Kasmet rengiamais metų veiklos planais;
Utenos mokyklos-vaikų darželio „Eglutė“ darbo tvarkos taisyklėmis;
Utenos mokyklos-vaikų darželio „Eglutė“ vidaus tvarkos taisyklėmis;
Utenos mokyklos-vaikų darželio „Eglutė“ darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo tvarkos aprašu;
Kitais įstaigos lokaliais teisės aktais.

1.2. Vaikai ir jų poreikiai

Įstaigoje veikia 8 ikimokyklinio ugdymo ir viena priešmokyklinio ugdymo grupė. Vaikai nuo vienerių iki 3 metų amžiaus ugdomi lopšelio grupėse. Yra dvi mišraus ikimokyklinio vaikų amžiaus grupės, trijose darželio grupėse ugdomi vienodo amžiaus vaikai. 2022 m. rugsėjo 1 d. ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo grupėse buvo ugdomas 141 vaikas. Didžioji ugdytinių dalis – Ažuolijos mikrorajono gyventojai, tačiau yra ugdytinių, kurie atvyksta ir iš kaimiškųjų vietovių. Jau antri metai iš eilės yra steigama po vieną naują grupę ankstyvojo amžiaus vaikams, taip siekiama užtikrinti visų norinčių lankyti ikimokyklinio ugdymo įstaigą, poreikius. Šiais mokslo metais įstaigoje ugdomi 45 vaikai, turintys specialiųjų ugdymosi poreikių. Jiems pagal pedagoginės psichologinės tarnybos (toliau – PPT) rekomendacijas yra teikiama logopedo, specialiojo pedagogo, socialinio pedagogo ir mokytojo padėjėjo pagalba. Ypač didelis dėmesys skiriamas specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems vaikams. Suplanuota ir tikslingai teikiama specialistų pagalba ne tik vaikams, bet ir pedagogams, kurie galėtų savo veiklose naudoti tikslinius darbo metodus. Konsultacijos teikiamos ir tėvams, kad būtų užtikrintas vaiko gebėjimų pokyčių

stebėjimas. Akcentuojant pagalbą specialiųjų ugdymo(si) poreikių (toliau – SUP) turintiems vaikams, rengiamasi įtraukiojo ugdymo principų įgyvendinimui.

Vaikų interesai užtikrinami pagal Vaiko gerovės valstybės politikos koncepcijos (2003) nuostatas ir priimant sprendimus ar imantis bet kokių veiksmų, vadovaujamosi vaiko interesais. Ugdymo įstaigoje vaikui garantuojamos šios teisės ir galimybės:

- augti kiek įmanoma sveikam;
- ugdytis saugioje aplinkoje;
- jaustis mylimam ir vertingam;
- tapti kompetentingam, rūpintis savimi kasdieniame gyvenime;
- jaustis oriam ir saugiam dėl savo rasinės, kultūrinės ir tautinės tapatybės;
- jaustis visaverte asmenybe, kad ir kokio amžiaus būtų;
- plėtoti savo socialinius tarpasmeninius santykius ir pasitikėjimą.

1.3. Mokytojai ir kiti specialistai

Utenos mokykloje-vaikų darželyje „Eglutė“ dirba 15 ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo mokytojų, iš kurių 4 turi įgiję auklėtojo metodininko kvalifikacinę kategoriją, 5 - vyresniojo auklėtojo kvalifikacinę kategoriją. Šešios ikimokyklinio ugdymo mokytojos siekia aukštesnės kvalifikacinės kategorijos. Vaikus muzikos moko meninio ugdymo mokytoja metodininkė. Su ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo grupių ugdytiniais dirba pagalbos mokiniui specialistai: logopedas, spec. pedagogas, socialinis pedagogas. Pagal poreikį vaikams ugdytis padeda mokytojų padėjėjai. Mokytojai bei kiti specialistai reflektuoja vaikų ugdymo kokybę bei veiksmingumą, vertina vaikų ugdymosi pasiekimus bei numato tolesnio ugdymo uždavinius. Palanki ikimokyklinio ugdymo mokytojų, meninio ugdymo mokytojo ir kitų specialistų sąveika su vaiku turi lemiamą įtaką gerai vaiko savijautai ir jo įgyjamai patirčiai.

Įstaigoje veikia Vaiko gerovės komisija, kurios paskirtis rūpintis vaikui saugia ir palankia ugdymosi aplinka, orientuota į asmenybės sėkmę, gerą savijautą, brandą, individualias vaiko galimybes atitinkančius ugdymo(si) pasiekimus bei pažangą, atlikti kitas su vaiko gerove susijusias funkcijas. spręsti, analizuojant asmenybės ūgties, saviraiškaus dalyvavimo įstaigos gyvenime, ugdymosi aplinkos, besimokančios bendruomenės ir kitus aspektus, ieškant naujų galimybių, problemų sprendimo būdų ir telkiant reikiamus žmogiškuosius ir materialinius išteklius. V GK darželyje atlieka ir pradinį vaiko specialiųjų ugdymosi poreikių vertinimą, bendradarbiaudama su specialistų komanda ir tėvais aptaria ir sudaro individualius pagalbos vaikui planus, rengia programas, teikia konsultacijas, rekomendacijas ugdytinių tėvams, dirbantiems mokytojams.

Visi įstaigos mokytojai ir pagalbos vaikui specialistai kvalifikuoti, turi aukštąjį arba aukštesnįjį išsilavinimą, integruoto ugdymo bei komandinio darbo praktiką. Paskatinti šių dienų iššūkių, pedagogai įgijo ir tobulina šiuos gebėjimus: esminių ugdymo turinio dalykų suvokimą; tirti, planuoti, numatyti ugdymo strategijas, jas įgyvendinti; ugdymo realybėje sukurti pedagoginę sąveiką; sumaniai ir kūrybiškai derinti ugdymo metodus; individualizuoti ir diferencijuoti ugdymą; apibendrinti pedagoginę patirtį; dirbti komandoje.

Mokytojai ir kiti specialistai glaudžiai bendradarbiauja tarpusavyje: integruoja veiklas, įžvelgus aktualumą rengia projektus; pritaiko ugdymo turinį specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems vaikams. Mokytojai inicijuoja, organizuoja ir dalyvauja Utenos rajono ir respublikos

mastu organizuojamuose renginiuose (akcijos, parodos, konkursai, šventės, projektai). Įstaigos mokytojai propaguoja ir ugdo saugios ir sveikos gyvensenos nuostatas, yra atviri pokyčiams bei taiko ugdymo naujoves informacinių technologijų, inžinerijos, menų ir matematikos (toliau - STEAM), aktyvaus ir patirtinio ugdymo metodus, vadovaujasi demokratiškumo, tautiškumo principais, gerbia vaiko asmenybę, plėtoja tėvų ir mokytojų bendravimą ir bendradarbiavimą, siekia teigiamų pokyčių ir perteikia patirtį kitiems, nuolat akcentuojamas kolegialusis mokymasis.

1.4. Regiono savitumas

Utena vienas gražiausių Aukštaitijos regionų. Tai ir vienas seniausių Lietuvos miestų. Dar ugdydamiesi darželyje vaikai supažindinami su legenda apie kunigaikštį Utenį. Labai svarbus krašto objektas 1416 metais pastatyta Utenos bažnyčia. Šiandienos Utenoje senoji arklių pašto stotis su nakvynės namais ir arklidėmis pavirtusi meno mokyklos dailės skyriumi, kuriame organizuojamos įvairios edukacijos, vaikai turi galimybę kurti gražioje aplinkoje. Utenoje suformuoti šeši gyvenamųjų namų kvartalai. Miesto gyvenamąją zoną sudaro dvi dalys – senasis ir naujasis miestas. Senojo miesto centras – Utenio aikštė, kurioje įsikūrusi savivaldybė, kraštotyros muziejus, visuomenės sveikatos biuras, su kuriais palaikomi glaudūs bendradarbiavimo ryšiai. Organizuojamos ekskursijos, susipažįstama su rajono savivaldybės darbu, dalyvaujama muziejaus edukacinėse programose, visuomenės sveikatos biuro organizuojamuose projektuose.

Viena svarbiausių įstaigų ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymui yra Utenos A. ir M. Miškinų viešoji biblioteka, kurioje organizuojamos įvairios programos, pramogos, ekskursijos vaikams. Tokios veiklos leidžia geriau pažinti savo miestą, susipažinti su knyga ir autoriais, pamilti knygą, tapti atsakingais bibliotekos lankytojais.

Ikimokyklinukų pasivaikščiavimui pamėgtos vietos yra Vyžuonos parkas, Dauniškio ežero pakrantė, Dauniškio ežero parkas ir fontanas, Krašuvonos parkas, Vyžuonaičio ežero pakrantė. Šias išskirtines Utenos vietas vaikai pasiekia dalyvaujant projektinėje veikloje, ugdomojoje veikloje lauke. Ugdymo proceso metu ikimokyklinukai gali nuvykti į Vytauto Valiušio keramikos muziejų, aplankyti Narkūnų piliakalnį, Krokulės šaltinį, Šeimyniškių atodangas ir konglomerato uolas, Triušiuokų slėnį ar kitas lankytinas Utenos rajono vietas. Utenos rajono išskirtiniai objektai sudaro įvairias galimybes vaikams dalyvauti neilgose kelionėse, pabūti išskirtiniuose gamtos kampeliuose.

1.5. Įstaigos savitumas

Atsinaujinantys reikalavimai visai švietimo sistemai kelia iššūkius ir pačiai pirminei ugdymo grandžiai – ikimokykliniam ugdymui. Prie besikeičiančios aplinkos ir vaikų poreikių siekia prisitaikyti ir Utenos mokyklos-vaikų darželio „Eglutė“ mokytojai. Kiekvienos grupės mokytojai kuria grupės aplinką naudodami ir akcentuodami savo pomėgius bei meninius gebėjimus, todėl kiekvienoje grupėje suformuojama savita aplinka.

Mokytojų sukurta ne tik grupės aplinka, bet puoselėjamos ir lauko aplinkos, prie kurių gražinimo prisideda ir ugdytinių tėvai. Lauko erdvės vaikų ugdymuisi kuriamos darželio teritorijoje ir išnaudojamos už darželio ribų. Vaiko ugdymo lauke akcentavimas lieka įstaigos savitumu, kurio išskyrimą lėmė mokytojų dalyvavimas tarptautiniame projekte „Inovatyvios ugdymo(si) veiklos lauko aplinkose kiekvieno vaiko pažangai“. Vaiko ugdymo lauke aktyvinimo patirtį mokytojos

pateikė kurdamas metodinius aprašus, kurie pristatyti respublikos mastu ir yra naudojami įgyvendinant veiklas lauko aplinkose. Vaiko ugdymas lauko aplinkose, jo sveikatinimo ir fizinio aktyvumo skatinimas tampa svarbiomis ugdymo veiklomis.

Akcentuojamas ugdymas(is) netradicinėse aplinkose, siekiant vaikui sudaryti sąlygas vizualiai pažinti, patirti, suprasti jį supantį gyvą ir negyvą pasaulį, žmogaus įtaką gamtai, kūrybiškumo galias, sveikatos puoselėjimo svarbą, numatant edukacinius užsiėmimus netradicinėse (ne grupės) aplinkose.

1.6. Tėvų (globėjų) ir vietos bendruomenės poreikiai

Bendruomenė susitelkusi, dažnai šeimos draugauja tarpusavyje. Dalies vaikų tėvai taip pat lankė mūsų įstaigą. Jie atsakingai vertina vaikų ugdymą ir teikiamų paslaugų kokybę. Kasmet organizuojamo vidinio įsivertinimo rezultatai rodo tėvų norą, kad jų vaikai mokėtų mokytis, mąstyti, spręsti problemas, gebėtų vertinti sukauptą informaciją. Yra tėvų pritarimas STEAM ugdymui, juo domisi patys, turi lūkesčių, kad vaikai pasieks aukštų ugdymosi rezultatų. Jų manymu, tinkamiausi ugdymo metodai – aktyvieji, kai vaikas ugdomas per praktiką, projektus, tinkamai parengtą aplinką, tiriamąją veiklą, ugdymą netradicinėje aplinkoje. Ypatingai tėvų vertinami mokytojų gebėjimai: vaikų kūrybiškumo ir saviraiškos skatinimas, ugdymo turinio pritaikymas kiekvienam vaikui, ugdymo naujovių taikymas, bendradarbiavimas su ugdytiniais.

2. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Integralumo. Ikimokykliniame amžiuje sudarome sąlygas vaiko prigimtinių galių sklaidai, fizinei, kognityvinei, emocinei, socialinei jo raidai neteikiant pirmenybės kuriai nors vienai iš jų. Ugdymo turinys yra vientisas ir neskaidomas, vienodai integruojamos visos ugdymo sritys.

Individualizavimo. Remiamės samprata, kad visi vaikai yra skirtingi: skiriasi pažinimo bei mokymosi tempas ir būdai, poreikiai, gebėjimai, galimybės, patirtis, asmeninės savybės. Kiekvienas vaikas auga ir tobulėja savo tempu ir ritmu. Žinodami ikimokyklinio amžiaus vaikų raidos ypatumus, įvertinę kiekvieno vaiko poreikius ir išgales, numatome realius vaiko ugdymo(si) tikslus, pritaikome ugdymo turinį. Nuolat stebėdami vaiko daromą pažangą, numatome tolesnę ugdymo(si) perspektyvą.

Demokratiškumo. Vaikui suteikiame pasirinkimo laisvę. Vaikas turi galimybę rinktis veiklą pagal savo poreikius, interesus, galimybes, nuotaiką. Susitarimai ir kartu su vaikais kuriamos taisyklės, jų laikymasis ugdo atsakomybės jausmą. Skatiname aktyvų vaiko dalyvavimą įstaigos veikloje: išklausa nuomonė, palaikoma iniciatyva, suteikiama erdvė jam pasireikšti, stengiamasi įgyvendinti siūlomas idėjas.

Tautiškumo. Padėti augančiam vaikui natūraliai perimti savo kultūros vertybes, papročius, tradicijas, jas puoselėti ir kartu kurti šiuolaikinę savo ir visuomenės tapatybę. Tęstinumo siekiame darnaus vaiko perėjimo nuo ankstyvojo ugdymo šeimoje prie ikimokyklinio ugdymo grupėje, užtikriname nuoseklų ugdymo tęstinumą priešmokyklinėje grupėje. Nuolat siekiame palaikyti glaudų šeimos ir įstaigos mokytojų bendradarbiavimą.

Spontaniškumo. Siekiame skatinti ir palaikyti vaiką kūrybinėje ir kitoje veikloje, leidžiant laisvai, drąsiai ir netrikdomai reikštis pamėgtoje veiklos srityje.

Bendradarbiavimo. Siekiame dalintis, keistis patirtimi, bendrauti ir bendradarbiauti visuose lygmenyse - su kitomis institucijomis, šeimomis, įstaigos bendruomene.

3. UTENOS MOKYKLOS-VAIKŲ DARŽELIO „EGLUTĖ“ IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMOS TIKSLAS, UŽDAVINIAI

Tikslas – atsižvelgiant į vaiko prigimtines galias, jo individualią patirtį, vadovaujantis raidos dėsningumais, padėti vaikui išsiugdyti savarankiškumo, sveikos gyvensenos, pozityvaus bendravimo su suaugusiaisiais ir vaikais, kūrybiškumo, aplinkos ir savo šalies pažinimo, mokėjimo mokyti pradmenis.

Uždaviniai:

- Padėti atsiskleisti individualiems vaikų poreikiams ir gebėjimams, kuriant ir įgyvendinant ugdymo(si) turinį.
- Skatinti vaiko domėjimąsi socialine, kultūrine, gamtine aplinka, norą ją tyrinėti ir pažinti.
- Ugdyti vaiko saviraišką ir kūrybiškumą.
- Stiprinti vaiko psichinę ir fizinę sveikatą, tenkinti saugumo, aktyvumo ir judėjimo poreikį.
- Tenkinti vaiko bendravimo ir bendradarbiavimo poreikį.
- Siekti socialinių įgūdžių formavimosi, kuriant palankią vaiko saviraiškai aplinką.

4. IKIMOKYKLINIO UGDYMO(SI) TURINYS, METODAI, PRIEMONĖS

Utenos mokykloje-vaikų darželyje „Eglutė“ siekiama ugdyti sveiką, gebančią bendrauti ir bendradarbiauti, aktyvią ir savimi pasitikinčią asmenybę. Atnaujintos ikimokyklinio ugdymo programos „Vaikystės taku“ turinys orientuotas į darnų asmenybės vystymąsi, įtraukiojo ugdymo principų įgyvendinimą. Tai skatina mokytojus humanizuoti, diferencijuoti, individualizuoti ugdymą, kūrybiškai integruoti sveikos gyvensenos idėjas, gerbiant vaiko pasirinkimą, tenkinant vaikų pagrindinius (saugumo, meilės ir priklausomybės, pažinimo, žaidimo, bendravimo, savigarbos, saviraiškos) ir specialiuosius ugdymosi poreikius.

Ugdydami vaiką, siekiame, kad jis augtų: 1) sveikas; 2) smalsus; 3) bendraujantis; 4) orus; 5) kuriantis; 6) sėkmingai besiuogdantis. Šios ugdymosi pasiekimų sričių grupės atitinka sveikatos saugojimo ir stiprinimo, pažinimo, komunikavimo, socialinę, meninę ir mokėjimo mokyti kompetencijas (žr. 1 lentelė).

1 lentelė.

Ugdytinių kompetencijų ir ugdymosi sričių sąsajos

Lūkesčiai ir kompetencijos	Ugdymosi sritys
Sveikas kasdieniai gyvenimo įgūdžiai ir fizinis aktyvumas. Sveikatos	<p>Kasdienio gyvenimo įgūdžiai – tai vaiko sveikatai saugoti ir stiprinti būtini įpročiai ir elgesys: vaiko asmeninių mitybos ir valgymo įgūdžių formavimas, kūno švaros ir aplinkos tvarkos įpročių formavimas, taisyklingos laikysenos formavimas.</p> <p>Fizinis aktyvumas yra vienas iš svarbiausių prigimtinių vaiko poreikių, todėl būtina skatinti tiek spontanišką, tiek pedagogo tikslingai inicijuojamą vaiko fizinį aktyvumą; fizinis aktyvumas užtikrina stambiosios motorikos įgūdžių</p>

saugojimo ir stiprinimo kompetencija.	formavimasi, fizinis aktyvumas skatina fizinių vaiko savybių ugdymasi, aktyvi vaikų veikla skatina smulkiosios motorikos įgūdžių ugdymasi.
Smalsus aplinkos pažinimas, skaičiavimas ir matavimas. Pažinimo kompetencija.	<p>Aplinkos pažinimas glaudžiai siejasi su tyrinėjimo ir mokymosi gebėjimais. Noras sužinoti, išmokti, suprasti, kas vyksta aplinkui yra aplinkos pažinimo pamatas. Vaikas pradeda mąstyti, kritiškai vertinti, pasirinkti, pritaikyti, tai, ką sužinojo apie aplinką. Gilus aplinkos pažinimas susideda iš: domėjimosi socialine, kultūrine, gamtine aplinka, noro ją tyrinėti ir pažinti. Pagarbos gamtai ir gyvybei, žmonių sukurtai aplinkai, tolerancijos įvairių kultūrų, lyties, socialinių ir amžiaus grupių žmonėms; gebėjimo nuosekliai ir logiškai mąstyti, analizuoti ir kritiškai vertinti informaciją, spręsti problemas, nusakyti pasaulį kalba, vaizdais, simboliais ir kitomis priemonėmis; žinių apie aplinką, jos raidą, aplinkos pažinimo būdų, savo šeimos, savęs, kaip bendruomenės nario, suvokimo, savo teisių bei pareigų žinojimo; aplinkos pažinimo proceso ir būdų žinojimo bei supratimo, gebėjimo pritaikyti žinias.</p> <p>Aplinkos pažinimo srityje vaikui ugdantis tobulėja: socialinės aplinkos pažinimas; gamtinės aplinkos pažinimas; pagarba gyvybei ir aplinkai.</p> <p>Skaičiavimas ir matavimas</p> <p>Skaičiavimo srityje vaikui ugdantis tobulėja: gebėjimas vartoti skaičius ir matematinius simbolius daiktų kiekiui žymėti, daiktų grupėms palyginti pagal kiekį, gebėjimas suprasti daikto vietą eilėje, pastebėti dėsningumus, sudaryti įvairias sekas.</p> <p>Matavimo srityje vaikui ugdantis tobulėja: gebėjimas tapatinti, grupuoti, klasifikuoti daiktus pagal formą, dydį, spalvą, gebėjimas matuoti, daikto vietos ir padėties erdvėje suvokimas, laiko tėkmės suvokimas.</p>
Bendraujantis - sakinė kalba ir rašytinė kalba. Komunikavimo kompetencija.	<p>Sakinė kalba – tai vaiko klausymas ir kalbėjimas. Klausydamas ir kalbėdamas vaikas pratinasi išgirsti ir suprasti, ką sako kitas, mokosi kalbėti pats. Sakytinės kalbos srityje vaikui ugdantis tobulėja: aplinkinių kalbėjimo, skaitymo klausymasis, kalbėjimo atpažinimas ir supratimas, natūralus vaiko kalbėjimas su suaugusiaisiais ir vaikais apie savo patirtį ir išgyvenimus, apie supančią aplinką, jos objektus, įvykius, kalbėjimas laikantis perprastų kalbos taisyklių, tautosakos ir grožinės literatūros kūrinėlių deklamavimas, sekimas, pasakojimas.</p> <p>Rašytinė kalba – tai vaiko rašymas ir skaitymas. Rašymas prasideda pirmomis vaiko braukomo-mis linijomis, taškeliais, kraigalionėmis, atsitiktinai parašytais raidžių elementais, nukopijuotomis raidėmis.</p> <p>Skaitymas ikimokyklinio amžiaus vaikui – tai simbolių, brėžinių prasmės suvokimas, pirmųjų trumpų žodžių ir raidžių atpažinimas ir siejimas su garsais.</p> <p>Rašytinės kalbos srityje vaikui ugdantis tobulėja: domėjimasis skaitymu, raidėmis, žodžiais bei įvairiais simboliais ir jų reikšmėmis, domėjimasis rašymu, raidžių bei žodžių rašinėjimas, įvairių simbolių braižymas ar piešimas, trumpų žodelių skaitymas.</p>
Orus - emocijų suvokimas ir raiška, savireguliacija ir savikontrolė, savivoka ir savigarba, santykiai su suaugusiaisiais,	<p>Emocijų suvokimas ir raiška</p> <p>Įvairias emocijas – džiaugsmą, pyktį, liūdesį, pavydą, gėdą, kaltę, meilę – vaikai jaučia nuo kūdikystės. Emocinėms būsenoms būdingas sužadindimas, kurį vaikai jaučia fiziškai – kaip energijos antplūdį arba energiją slopinantį sunkumą, dažną ar ramų širdies plakimą ir kt. Šioms būsenoms būdinga išorinė raiška, t. y. išoriniai emocijų ženklai (šypsena, suraukti antakiai, sugniaužti kumščiai ir kt.), ir veiksmai, poelgiai, t. y. kitam pasakyti žodžiai, santūrus ar agresyvūs veiksmai ir kt.</p> <p>Emocinėms būsenoms taip pat būdinga sąmoningai jas išgyventi – bandyti</p>

<p>santykiai su bendraamžiais. Socialinė kompetencija.</p>	<p>susivokti, ką ir dėl ko jauti, kokios emocijos ar jausmai užvaldė, gebėti tai išreikšti žodžiais, pasakyti kitam.</p> <p>Emocijų suvokimo ir raiškos srityje vaikui ugdantis tobulėja: savo jausmų raiška, suvokimas ir pavadinimas, kitų žmonių jausmų atpažinimas ir tinkamas reagavimas į juos, savo bei kitų nuotaikų ir jausmų apmąstymas.</p> <p>Savireguliacija ir savikontrolė</p> <p>Vaikystėje savikontrolėi aktualūs du procesai: asmeninė vidinė kontrolė ir išorinė kontrolė.</p> <p>Asmeninės vidinės kontrolės jausmas – tai jausmas, kad mes patys kontroliuojame savo gyvenimo aplinkybes. Išorinės kontrolės jausmas – manymas, kad mūsų gyvenimą valdo sėkmingai ar nesėkmingai susiklosčiusių aplinkybių visuma ar kitų veiksmai. Ikimokyklinio amžiaus vaikai iš pradžių natūraliai priklauso nuo suaugusiųjų, t. y. išorinės kontrolės, tačiau ugdydamiesi jie vis labiau suvokia, kad patys gali kontroliuoti daugelį savo gyvenimo situacijų.</p> <p>Savireguliacijos ir savikontrolės srityje vaikui ugdantis tobulėja: gebėjimas nusiraminti, atsipalaiduoti, jausmų raiška tinkamais būdais, jausmų raiškos kontrolė, gebėjimas laikytis susitarimų, taisyklių.</p> <p>Savivoka ir savigarba</p> <p>Vaiko savivoka ir savigarba yra svarbiausias jo asmenybinės raidos komponentas. Jį sudaro keli pagrindiniai aspektai: savivoka, savivaizdis, savigarba. Savivoka – tai savo buvimo (aš esu, buvau, būsiu), atskirumo nuo kitų, unikalumo, asmeninio, lytinio, tautinio tapatumo jausmas.</p> <p>Savivaizdis – tai savo kūno, fizinės išvaizdos, jausmų, minčių, norų, ketinimų, savybių, gebėjimų, veiklos, ryšių su šeimos, grupės, bendruomenės nariais supratimas ir gebėjimas apie juos kalbėti. Savigarba – tai santykis su savimi, pasitikėjimas savimi ir savo gebėjimais, didžiavimasis savimi ir tikėjimas, kad kiti tave vertina palankiai.</p> <p>Ugdantis savivoką ir savigarbą stiprėja: vaiko asmeninio tapatumo jausmas, bendrumo su šeima, grupe jausmas, tautinio tapatumo jausmas, pozityvus savęs vertinimas.</p> <p>Santykiai su suaugusiais</p> <p>Vaiko santykiai su suaugusiais apima šiltus artimus emocinius ryšius. Vaikas prisiriša prie jam artimų suaugusiųjų, su jais jaučiasi saugus, juos gerbia, myli, tikisi pagalbos sudėtingose situacijose. Vėliau vaikas kuria partnerystės santykius su suaugusiuoju. Vaikas mokosi suprasti suaugusįjį, tuo pačiu mokosi ir atsiskirti nuo jo, turėti savą pasaulį.</p> <p>Santykių su suaugusiais srityje vaikui ugdantis tobulėja: gebėjimas atsiskirti nuo tėvų ir pasitikėti mokytojais, abipusė pagarba, gebėjimas mokytis palaikyti partneriškus santykius su mokytojais, žinojimas, kaip saugiai elgtis su nepažįstamais suaugusiais.</p> <p>Santykiai su bendraamžiais</p> <p>Ikimokyklinio amžiaus vaikai mokosi užmegzti artimus ryšius su bendraamžiais. Vaikai simpatizuoja vienas kitam. Simpatizavimas yra vienpusis ryšys, kai vienas vaikas domisi kitu, yra jam palankus. Vaikai mokosi užmegzti ir palaikyti draugystę su vienu ar keliais vaikais. Jie mokosi suprasti draugą ir jam atsiskleisti, atrasti bendrų interesų, žaisti bendrus žaidimus bei sėkmingai spręsti kilusius nesutarimus. Vaikai mokosi palaikyti geranoriškus santykius su visais grupės vaikais.</p> <p>Santykių su bendraamžiais srityje vaikui ugdantis tobulėja: gebėjimas užmegzti</p>
--	---

	geranoriškus santykius su kitais vaikais, gebėjimas mokytis bendrauti ir bendradarbiauti, spręsti tarpusavio nesutarimus, gebėjimas užmegzti ir palaikyti artimesnius asmeninius santykius su vienu ar keliais vaikais.
<p>Kuriantis - meninė raiška, estetinis suvokimas. Meninė kompetencija.</p>	<p>Muzika – tai vaiko raiška garsu, melodija, ritmu dainuojant, grojant, ritmuojant, klausantis muzikos, kuriant, improvizuojant.</p> <p>Šokis – tai vaiko raiška judesiu šokant liaudies ratelius, šokamuosius žaidimus ir improvizuotai kuriant trumpas judesiu, nesusijusių su šokio žanru sekas.</p> <p>Vaidyba – tai veikėjo vaidavimas improvizuotais savo paties ar lėlės (žaislo) judesiais, veiksmais, žodžiais, balso intonacijomis, veido mimika. Kiekvienas vaikas vaidindamas – vaiduodamas reiškia savo požiūrį ir supratimą.</p> <p>Vizualinė raiška – tai vaiko raiška vaizdų kalba tapant, liejant akvarele, piešiant tradicinėmis ir skaitmeninėmis priemonėmis, lipdant, konstruojant, aplikuojant, spauduojant, lankstant, karpant ir kt. Meninės raiškos srityje vaikui ugdantis tobulėja: emocijų, patirties, minčių, išpūdžių raiška meninėmis priemonėmis ir būdais, meninės raiškos priemonių tyrinėjimas ir eksperimentavimas bei meninė kūryba ir improvizacija.</p> <p>Estetinis suvokimas Vaiko estetinis suvokimas – tai gebėjimas suvokti, pajauti ir reflektuoti estetinius potyrius. Estetinio suvokimo srityje vaikui ugdantis tobulėja: nusiteikimas grožio, meninės kūrybos potyriams bei džiaugsmui; aplinkos, žmonių santykių, meno, savo ir kitų kūrybos grožio pajauta; jautrumas grožiui, meno raiškos priemonėms (spalvai, linijai, formai, judesiui, muzikos garsams ir kt.); jutiminių ir emocinių grožio išgyvenimų prisiminimas, apmąstymas ir dalijimasis su kitais.</p>
<p>Sėkmingai besiuogantis - iniciatyvumas ir atkaklumas, tyrinėjimas, problemų sprendimas, kūrybiškumas, mokėjimas mokytis. Mokėjimo mokytis kompetencija.</p>	<p>Iniciatyvumas ir atkaklumas Iniciatyvumas apibūdinamas kaip smalsumas, domėjimasis nauja informacija bei veikla, entuziastingas naujos informacijos, naujų veiklos ar raiškos būdų ieškojimas, noras išmokti. Atkaklumas – gebėjimas gana ilgą laiką amžiaus galimybių ribose nepalikti atliekamos veiklos. Tai yra ilgalaikio dėmesingumo išlaikymas, gebėjimas išsaugoti svarbią informaciją bei idėjas atmintyje, kurias ateityje vaikas gali panaudoti įvairiose veiklose ir situacijose, nepasimesti nesėkmės situacijoje, didelėmis pastangomis pasiekti sėkmės. Atkaklumo pagrindas yra vaiko noras daryti įtaką aplinkiniam pasauliui, noras pasiekti tikslų. Iniciatyvumo ir atkaklumo srityje vaikui ugdantis tobulėja: gebėjimas pačiam susirasti veiklą ir ją turiningai plėtoti, gebėjimas įsitraukti į suaugusiojo pasiūlytą ugdymąsi skatinančią veiklą, susikoncentruoti ir išradingai ją plėtoti, gebėjimas susidoroti su kliūtimis siekiant sumanymo realizavimo.</p> <p>Tyrinėjimas – tai procesas, kai atidžiai žiūrint, klausant, uodžiant, liečiant, klausinėjant, ieškant informacijos įvairiuose šaltiniuose sužinoma apie gyvosios ir negyvosios gamtos objektus bei reiškinius, žmogaus sukurtus daiktus, žmonių gyvenimą. Tyrinėjimas apima ir bandymus (eksperimentus), kai keičiame daiktus ir medžiagas, aplinkos sąlygas, pvz., kai išardome ir sudedame kitaip, kai tirpiname, šildome, šaldome medžiagas, kai sodiname augalus ir stebime, kaip jų augimą veikia šviesa, laistymas ir pan.</p> <p>Tyrinėjimas apibūdinamas kaip: smalsumas, domėjimasis, noras pažinti, išsiaiškinti kaip ir kodėl vyksta, gebėjimai kelti problemas, klausimus ir tyrinėjimo tikslus, numatyti laukiamus tyrinėjimo rezultatus, gebėjimas numatyti kaip tyrinės ir pasirinkti priemones, gebėjimas apmąstyti tyrinėjimo rezultatus, juos aptarti ir padaryti išvadas, tyrinėjimo žingsnių, saugaus tyrinėjimo taisyklių žinojimas ir supratimas.</p>

	<p>Tyrinėjimo srityje vaikui ugdantis tobulėja: domėjimasis supančia aplinka, tyrinėjimas pasinaudojant įvairiais pojūčiais, atrastų, sužinotų dalykų aptarimas.</p> <p>Problemų sprendimas – tai gebėjimas suprasti, įvertinti, interpretuoti ir pritaikyti žinias iššūkių, sudėtingų užduočių ir sunkumų sprendimui. Išskiriami tokie problemų sprendimo žingsniai: problemos nustatymas ir įvardijimas, įvairių sprendimų ar išeičių paieška, vieno kurio nors sprendimo pasirinkimas ir išbandymas, įvertinimas, kas iš to išėjo, kokios pasekmės.</p> <p>Problemų sprendimo srityje vaikui ugdantis tobulėja: problemų atpažinimas, įžvelgimas, sprendimų, išeičių paieška ir tinkamiausio sprendimo pasirinkimas bei įgyvendinimas, pasekmių, panaudojant sprendimą, stebėjimas ir apmąstymas, mokėjimas įveikti pasekmes.</p> <p>Kūrybiškumas - asmenybės savybė, susijusi su gebėjimu atrasti tai, kas nauja, originalu, netikėta. Kūrybiškumui ugdyti būtina saugi, vaiko saviraišką skatinanti aplinka.</p> <p>Kūrybiškumo srityje vaikui ugdantis tobulėja: domėjimasis naujais, nežinomais, sudėtingais dalykais, gebėjimas įžvelgti problemas, klausinėti, diskutuoti, įsivaizduoti, fantazuoti, gebėjimas ieškoti atsakymų, netikėtų idėjų, kurti variantus, savaip pertvarkyti, pritaikyti, drąsa veikti, daryti savaip.</p> <p>Mokėjimas mokytis - tai noras ko nors išmokti ir atkaklus to tikslo siekimas, tai gebėjimas išsikelti mokymosi ar kitos veiklos tikslus, planuoti, kaip jų bus siekiama, pasirinkti tinkamus veikimo būdus, apmąstyti, kaip sekėsi ir kokie veiklos ar mokymosi rezultatai, kokie tolesni tikslai.</p> <p>Mokėjimo mokytis srityje vaikui ugdantis tobulėja: numatymas, ko nori išmokti, aktyvus mokymasis, gebėjimas apmąstyti, ko išmoko.</p> <p>Pasiekimų sritys yra lygiavertės. Jos apima visus svarbiausius vaiko nuo gimimo iki šešerių metų pasiekimus, kurie sudaro pamatą sėkmingai kompetencijų: komunikavimo, kultūrinės, kūrybiškumo, pažinimo, pilietiškumo, skaitmeninės ir socialinės, emocinės ir sveikos gyvensenos priešmokykliniame ugdyme.</p>
--	---

5. UGDYMO PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

Vaiko pasiekimai – tai susiformavusios vertybinės nuostatos, gebėjimai, supratimas, patirtis. Vertinimas – tai nuolatinis informacijos apie vaiką, jo ugdymo(si) ypatumus bei daromą pažangą kaupimas, interpretavimas ir apibendrinimas. Vaikui pradėjus lankyti įstaigą pedagogas stebi, kaip jis adaptuojasi naujoje aplinkoje. Adaptacija – svarbus ir individualus kiekvienam vaikui laikotarpis, nuo vieno iki trijų mėnesių. Kai vaikas pripranta prie darželio aplinkos, atliekamas vaikų gebėjimų vertinimas.

Įstaigos vaikų pasiekimai vertinami elektorinio dienyno „Mūsų darželis“ (toliau – Dienynas) sistemoje. Pasiekimų vertinimas orientuotas į individualią vaiko pažangą, todėl taikomas procentinis 18-os vaiko pasiekimų sričių vertinimas. Tokiu būdu mokytojai ir vaiko tėvai gali aiškiau pamatyti vaiko stipriąsias, silpnąsias ugdymosi puses ir savalaikiai suteikti pagalbą, kryptingai ugdyti vaiką, puoselėti jo gabumus.

Taikoma vaikų pasiekimų vertinimo sistema: Įstaigos vaikų pasiekimai įvertinami du kartus per mokslo metus: rudenį (spalio mėn.) ir pavasarį (balandžio-gegužės mėn.). Pirmais

metais, vaikui pradėjus lankyti įstaigą vertinimas atliekamas tik vieną kartą – balandžio-gegužės mėn.

Pirminis diagnostinis vertinimas (rugsėjo-spalio mėn. arba naujai atvykus į įstaigą) – naudojamas siekiant:

- išsiaiškinti vaiko gebėjimus, savybes, poreikius;
- numatyti tolesnio ugdymosi galimybes;
- individualizuoti ir diferencijuoti ugdymo procesą.

Formuojamasis - nuolatinis vertinimas (visus mokslo metus) – taikomas ugdymo proceso metu, kai mokytojas stebi ir Dienyno „Vaiko pasiekimų“ skiltyje fiksuoja vaiko daromą pažangą, kuri padeda:

- numatyti ugdymosi perspektyvą;
- pastiprinti daromą pažangą, suteikti tikslingą ir kryptingą pagalbą įveikiant sunkumus.

Apibendrinamasis vertinimas (balandžio-gegužės mėn.) – naudojamas:

- įvertinti vaikų pasiekimus;
- nustatyti vaiko ugdymo(si) pažangą;
- ugdytinių tėvų informavimui apie vaikų pasiekimus, stiprybes ir ką reikėtų tobulinti.

Dienyne pagal grupės vaikų pasiekimus, mokytojas programoje suformuoja linijinę diagramą, kuri padeda išryškinti silpnąsias ir stipriąsias grupės ugdymosi pasiekimų sritis, ir kartu leidžia mokytojui koreguoti ugdymo turinio pritaikymą.

Vaiko pasiekimų vertintojai – grupės mokytojai, kuriems padeda meninio ugdymo mokytojai, pagalbos vaikui specialistai. Vertinimo procese–mokytojas nuolat bendradarbiauja su tėvais, tai leidžia praplėsti žinias apie vaiko raidą, kultūrinius skirtumus.

Informacija apie vaiką renkama įvairiais būdais:

- stebint vaiką natūralioje veikloje, t. y. žaidžiant, tyrinėjant, kuriant, judant;
- pokalbio su vaiko tėvais (globėjais) ir vaiku metu;
- analizuojant vaiko kūrybą;
- analizuojant užfiksuotą veiklą, elgesį.

Informacija apie vaiko pasiekimus kaupiama ir fiksuojama vaiko pasiekimų aplanke ir Dienyne. Vertinimo medžiaga atspindi visuminį vaiko ugdymą(si): įvairūs vaiko dailės darbeliai, sukurtos knygelės, vaiko rašytinės kalbos pavyzdžiai, pedagogų užfiksuoti vaiko keliami klausimai, pasakojimai, žodinė kūryba ir kt.

Sukaupta medžiaga – informatyvi: užrašytas vaiko vardas, data, gali būti užrašyti vaiko išsakyti pastebėjimai, mokytojų pozityvūs komentarai, gali būti nurodytas įdėtos vertinimo medžiagos tikslas.

Vaiko gebėjimų ir pasiekimų aplankuose kaupiama informacija skirta visiems: mokytojui, tėvams, pačiam vaikui, įstaigos vadovams.

Apie individualius vaiko pasiekimus taikomos informavimo formos:

- vaikų įsivertinimo testai;
- individualių pokalbių metu vaiko gebėjimų ir pasiekimų aptarimai;
- individualus 18-os vaiko pasiekimų sričių vertinimas (diagrama) pateikiami Dienyne.

Individualus vaiko pasiekimų aplankas pildomas nuolat tol, kol vaikas ugdomi įstaigoje. Baigus ikimokyklinio ugdymo programą, kiekvieno vaiko pasiekimų aplankas perduodamas priešmokyklinio ugdymo mokytojui.

Vaiko pasiekimų ir gebėjimų vertinimai - konfidenciali informacija. Šią informaciją analizuoja tik mokytojai, tiesiogiai susiję su vaiko ugdymu, tėvai, įstaigos vadovai.

Vaikų 18-os pasiekimų sričių tęstinumą užtikrina Priešmokyklinio ugdymo bendroji programa (2022), kurioje numatomas vaiko ugdymas pagal septynias kompetencijas: pažinimo, skaitmeninę, socialinę, emocinę ir sveikos gyvensenos, kūrybiškumo, pilietinę, kultūrinę ir komunikavimo.

NAUDOTA LITERATŪRA IR ŠALTINIAI

1. Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas (2016). Vilnius: Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras.
2. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija (2015). Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos. Vilnius: Švietimo ir mokslo ministerijos švietimo aprūpinimo centras.
3. Lietuvos Respublikos seimo 2003 m. gegužės 20 d. nutarimu Nr. IX – 1569 patvirtinta Vaiko gerovės valstybės politikos koncepcija (Žin., 2003, Nr. 52-2316).
4. Metodinės rekomendacijos Ikimokyklinio ugdymo programai rengti (2006). Vilnius: Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras.
5. O. Monkevičienė (2003). Ankstyvojo ugdymo vadovas. Vilnius: Minklės leidyba.
6. Priešmokyklinio ugdymo bendrosios programos projektas (2022). Vilnius: Švietimo, mokslo ir sporto ministerija.